

TEOLLISUUSPERINTÖ- ALAN VAIKUTTAJA VEIKKO TALVI ON POISSA

Eero Niinikoski

Opetusneuvos, filosofian kandidaatti Veikko Talvi kuoli kotikaupungissaan Kouvolassa 9.10.2011. Hän ennätti täyttää täydet 100 vuotta 21.6.2011. Talven monipuolinen ja ansiokas elämäntyö on suurelta osin keskittynyt hänen kotimaakuntansa Kymenlaakson kehittämiseen ja tunnetuksi tekemiseen. Hän pystyi harvinaisella tavalla yhdistämään tutkijan, journalistin ja yhteiskunnallisen vaikuttajan ominaisuudet yhden ja saman päämäärän hyväksi.

Veikko Talvi tunnetaan maakunnallisen toimintansa lisäksi historian tutkijana ja kotiseutumiehenä. Talven aloitteesta mm. Anjalan kartanomuseo, Lars Sonckin suunnittelema koulurakennus ja erityisesti Verlan tehdasmuseo, jotka kaikki sijaitsevat nykyisen Suur-Kouvolan alueella, ovat säilyneet jälkipolville valtakunnallisesti tärkeinä rakennusmuistomerkkeinä.

Toimiessaan opiskeluaikoinaan Helsingin ylioppilaskunnan soittajien ensiviulistina hän ajatteli musiikkia jopa elämänurakseen. Sota-aika muutti kuitenkin suunnitelmat. Hän jatkoi jo koulupoikana aloittamaansa lehtimiehen uraa ja toimi 1940-luvulla mm. *Kouvolan Sanomien* toimitussihteerinä ja *Valkeakosken Sanomien* päätoimittajana.

Perehtyminen teollisuusyhteisöön niin Valkeakoskella kuin Kuusankoskellakin innosti hänet siirtymään Kymin Osakeyhtiön palvelukseen 1951, jolloin yhtiössä avautui päätoiminen tiedottajan tehtävä. Kyseinen vakanssi oli siihen aikaan vielä harvinainen koko maassa. Hän kehitti ammattimiehen

ottein yhtiön sisäistä ja ulkoista tiedotustoimintaa. Lisäksi hän avasi suuryrityksen ovet lehdistölle, mikä ei ollut 50-luvun alkupuolella vielä vakiintunut tapa.

Suuryrityksen tiedottajana Talvi kiinnitti erityisen paljon huomiota henkilöstölehdteen sisältöön ja tasoon. Hän oli ahkera kirjoittaja, joka laati huomattavan määrän paitsi yrityksen historiaan liittyviä artikkeleita myös erilaisia reportaaseja teollisesta työstä. Monet näistä kirjoituksista ovat olleet myöhemmin tärkeitä lähteitä tutkijoille ja yrityksen omalle henkilökunnalle. Talvi oli lisäksi taitava valokuvaaja. Hän jätti jälkeensä 13400 mustavalkokuvaa, jotka on taltioitu UPM:n keskusarkistoon.

Lehtityö vei Talven tutustumaan myös Verlan vanhaan puuhiomoon ja pahvitehtaaseen, joka sijaitsi Jaalassa 25 kilometrin päässä Kymiyhtiön päätehtaista Kuusankoskelta. Verla oli perustettu samana vuonna kuin Kymikin eli 1872. Tehtaiden kehitys oli vain kulkenut täysin eri tahtia. Verlaa ei kehitetty enää 1920-luvun jälkeen, kun sitä vastoin Kymistä kasvoi suuri teollisuusintegraatti.

Historian maisterina Talvi tallensi Verlaa vuodesta 1953 alkaen sekä valokuvamalla että haastatteleamalla työntekijöitä ja kyläläisiä tehtaan ja kylän vaiheista ja elämästä. Hyvin tärkeä dokumentti oli Talven aloitteesta tehty lyhytelokuva *Näin tehtiin Verlassa käsipahvia*, joka taltioi tehtaan työprosessin puiden nostosta pahviarkkien pakkaukseen saakka.

Kun Verlan tehtaan toiminta loppui kesällä 1964, ei ollut mitään suunnitelmaa tehdasalueen tulevaisuuden varalle. Jo 50-luvun alkupuolella tiedettiin, että jonakin päivänä Verlan pyörät pysähtyvät, mutta tarkempaa tietoa ei ollut. Niinpä *Suomen Kuvalehtikin* saattoi tehdä reportaasin Verlasta kuvailemalla sitä eläväksi teollisuusmuseoksi.

Tehtaan pysähtyessä Talvella oli kuitenkin jo suunnitelmat valmiina Verlan museoimiseksi. Tämä oli varsin ennakkoluuloton



Veikko Talvi (1911–2011) piti Verlan vanhan pahvitehtaan museointia työuransa tärkeimpänä saavutuksena. Kuva: Lassi-Markku Tuominen.

teko, koska Suomessa ei ollut vielä siihen mennessä kokonaista tehdasta museoitu. Ajatus ei johtanut heti tuloksiin, mutta Talvi sai pian tukseen Kymiyhtiön sosiaalipäällikön Åke Launikarin, jonka kanssa he yhdessä ideoivat, että Verlaan voitaisiin siirtää yhtiön henkilökunnan lomakylä naapuripiitajasta Iitistä. Näin tapahtui 1967. Lomakylän tulo Verlaan helpotti huomattavasti päätöstä tehtaan museoinnista.

Päätös Verlan vanhan tehtaan museoinnista syntyi kesällä 1969. Päätöksentekoa vauhditti Kymiyhtiön englantilaisen tytäryhtiön hallituksen puheenjohtajan kommentti, kun hän Verlassa käydessään kysäisi yhtiön johdolta: ”Eikö tästä saisi hienon museon?” Vastauksena oli: ”Sitähän me olemme jo pitkään ajatelleet”. Museo avasi ovensa keväällä 1972, jolloin oli kulunut 100 vuotta sekä Verlan että Kymiyhtiön perustamisesta.

Talven ajatuksena Verlan museoinnissa oli, ettei vanhalta tehtaalta viedä mitään pois eikä tuoda myöskään mitään esineistöä, joka ei sinne kuulu. Tarjontaa on vuosien

mittaan ollut paljonkin. Toinen johtava ajatus Talvella oli, että museoon pääsee tutustumaan vain oppaan avulla. Ellei näin olisi, koko prosessi jäisi kävijälle epäselväksi ja hataraksi. Kolmas idea oli se, että jokaisen kierroksen aluksi vieraille esitetään Verlan toiminnasta kertova lyhytfilmi. Elokuvaa on näytetty tähän mennessä n. 35 000 kertaa, mikä tekee siitä Suomen eniten esitetyimmän lyhytfilmin.

Vuonna 1996 Verla nimettiin UNESCO:n maailmanperintöluetteloon. Perusteena oli kohteen alkuperäisyys ja ainutlaatuisuus. Sattumalta nämä sanat olivat samoja, joita Veikko Talvi käytti 60-luvulla tehdesään Kymiyhtiön johdolle esityksen Verlan museoinnista.

Kirjoittaja on kulttuurineuvos ja Veikko Talven monivuotinen yhteistyökumppani. Niinikoski vastasi sivutoimisesti Verlasta v. 1986–2008. Hän oli Teollisuusperinteen Seuran puheenjohtaja 1997–2010.

eero.niinikoski@elisanet.fi